

Nu este pentru prima dată când se organizează o astfel de activitate. Prima rundă de dorințe către primar a avut loc în 2016, când Chișinăul împlinise 580 de ani. Atunci însă dorințele au fost scrise atât de copii, cât și de maturi.

PROGRAMUL ESTIVAL „PROVOCAREA VERII” (EDIȚIA 2021) ÎN EVOCĂRI

*Liliana JUC,
șefa Filialei „Târgoviște”*

În cadrul Programului estival „Provocarea verii” (ediția 2021), care s-a desfășurat cu sloganul „Citește și descoperă Chișinăul!”, am acumulat cunoștințe compuse din date, fapte, evenimente, informații despre personalități și lucruri curioase. Obiectivul acestui program estival a fost să explorăm patrimoniul istoric și cultural al capitalei noastre, care în anul 2021 a împlinit 585 ani de la prima atestare documentară.

Astfel, am investigat cartea de vizită / date generale despre oraș (simbolurile municipiului Chișinău: stema și imnul); am văzut care îi este amplasarea geografică pe harta Europei (țările vecine, distanța dintre capitale); ce instituții culturale are; care sunt cele mai cunoscute și vizitate locuri din Chișinău. Ne-am documentat despre originile orașului (prima mențiune documentară, piatra de temelie etc.), am urmărit *Chișinăul la un secol distanță*, l-am găsit *oraș cu istorie*, dar și *oraș cu viitor*. Am văzut cum arată *Chișinăul de ieri și de azi*, *Chișinăul în alb și negru*, am ascultat *Chișinăul muzical*, am admirat *Chișinăul în culori*, am sorbit din *Chișinăul literar*. Ne-au uimit flora și fauna orașului Chișinău, monumentele și locurile istorice, personalitățile chișinăuiene. Am descoperit Chișinăul din cele mai frumoase volume.

De menționat că am beneficiat pe deplin de suportul informațional – blogul „Chișinău – orașul meu” realizat de Secția „Memoria Chișinăului”, unde se găseau prezentări, teste, materiale în format video etc.

Au fost 4 runde de activități diverse, cu informare, recapitulare, dezvoltare a creativității și aplicare a celor însușite. Am descoperit Chișinăul prin emoția culorilor, am aflat care sunt

Biblioteca Municipală
B.P. HASDEU
filiala în zona metropolitană

Filiala Târgoviște

**Invitații care ne-au făcut
Provocarea mai frumoasă!**

				
OLGA PORAIKO, ofiter superior, Sectorul de Poliție nr. 3 din IP Buiucani	DANIELA CIOBANU, cercetător științific, Grădina Botanică Națională „Alexandru Clobotaru”	VIORICA COVALSCHI, scriitoare	VICTORIA FONARI, scriitoare, doctor în filologie, conf. univ. USM	
				
CRISTINA GHERASIM, doctor în istorie, cercetător științific superior, Institutul de Istorie	DIANA MAZNIUC, consultant superior în cadrul Direcției prevenirea torturii, Oficiul Avocatul Poporului	DUMITRU CRUDU, prozator și dramaturg	MARIA PILCHIN, scriitoare, critic literar, jurnalist cultural la TVM1, emisiunea „Lecturi à la carte” TVM1	
				
MARGARETA SPĂNU-CEMĂRTAN, fostă deportată în Culag, scriitoare	ANDREEA JANGĂ, tânăra plasticiană	ALINA CHIRIAC-IVAȘCU, prezentatoare Radiomatină de Weekend, RADIO MOLDOVA	ALEXANDRA MINCIUNA, voluntare	
				
TAMARA ROȘCA, medic rezident Obstetrică și Ginecologie, Institutul Mamei și Copilului	DORINA LEȘCO, medic rezident Obstetrică și Ginecologie, Institutul Mamei și Copilului	ALEX JANGĂ, tânăr plastician	VIOREL BOLDUMA, lector universitar, Facultatea de Filologie și Istorie, UPS „I. Creangă” din Chișinău	MONI STĂNILĂ, scriitoare și jurnalistă

Personalități care au făcut „Provocarea verii” mai frumoasă, la Filiala „Târgoviște”.

galeriile de pictură din Chișinău, ce conțin, ce reprezintă. Ghidați de tânăra plasticiană Andreea Jangă, am pictat în tehnica desenului abstract. În cadrul atelierului de creație „Chișinăul văzut de noi”, tânărul plastician Alex Jangă ne-a demonstrat tehnica de lucru – pointilismul, care presupune realizarea unei picturi prin mici pete (puncte) de diferite culori și tonuri. Astfel, participanții au punctat Chișinăul așa cum doresc să-l vadă – verde, frumos, colorat.



Alina Chiriac-Ivașcu, prezentatoarea emisiunii „Matinal de week-end”, Radio Moldova.

Ne-am delectat cu *Chișinăul muzical*. Ședința pe ritmuri de melodii-șlagăre, în care am îmbinat armonios cunoașterea, lectura și cântecul, a fost una dintre cele mai deosebite. Pie-sele muzicale semnate de Eu-

gen Doga, Constantin Rusnac, Iurie Sadovnic, au readus Chișinăul anilor '70-'80, meritele în buna desfășurare a activității aparținând tinerelor vioriste – Adriana Minciuna și Alexandra Minciuna.

Ora cu genericul „Vacanță în siguranță!” (desfășurată în par-teneriat cu Sectorul de poliție nr. 3 din cadrul IP Buiucani, situat pe str. Ion Creangă 82/1, mun. Chișinău, invitată – Olga Poraico, ofițer superior) i-a făcut pe copii să înțeleagă care sunt riscurile și consecințele unei acțiuni nechibzuite, cât de importantă este vigi-lența și promptitudinea în toate cazurile. Membrii grupului și-au împărtășit micile experiențe de viață, și-au spus și scris impresiile despre întâlnirea cu un specialist în domeniu, au primit materiale promoționale.

Multe și interesante lucruri despre „Grădina Botanică și frumu-sețile ei” am aflat de la cercetătoarea Daniela Ciobanu (Laboratorul „Plante de teren protejat”, Grădina Botanică Națională (Institut) „Alexandru Ciubotaru”). Ne-am îmbogățit vocabularul cu noi termeni, ne-am minunat de unele proprietăți ale plantelor, am ex-clamat la vederea lor, le-am memorizat denumirile. Această oră publică, asemeni unei călătorii virtuale, a fost una foarte informa-tivă și utilă.

Am văzut orașul cu ochi de copil prin *Jurnalul micului călă-tor din Chișinău*. Am recepționat mesajele din textele semnatei Victoria Fonari pentru care mottoul „Orașul vieții mele” este unul relevant și de suflet. Ne-am întreținut în discuții înălțătoare despre poezie, motive de inspirație, sentimente. Ne-am apropiat de ope-ra acestei autoare prin lectură selectivă, folosind tehnica „lectură în ștafetă”, „lectură teatralizată” și „lectură cu pantomimă”. Astfel, cei mai mici au descoperit volumele *Abecică*, *Școala steluțelor*, *Jurnalul micului călător din Chișinău*, iar cei mai măricei – *Zbor*

Atelier de scriere creativă
„Chișinăul ca text”
cu scriitoarea Maria Pilchin.



în antiteză, *Aleile de corali, Atingeri de aripi, La marginea absolutului, Fericirea din clepsidra, Sarea pasiunii*. Am citit în limba română, engleză, italiană poezii din volumul *Moldova*

– o constelație din petalele universului. Analiza mesajului ideatic al poeziilor, dialogul cu scriitoarea despre copilăria petrecută în oraș, despre dorința de a-l reflecta în textele literare, ne-a îmbogățit spiritual.

Am înțeles cum se lucrează la radio, cum se creează o emisiune, care este viața dincolo de microfon, în ce constă munca unui jurnalist. Am sesizat care este diferența dintre o emisiune în direct și una indirectă grație invitatei speciale Alina Chiriac-Ivașcu, prezentatoarea emisiunii „Matinal de weekend” la Radio Moldova. Am făcut exerciții de dicție, primind sugestii de la invitata noastră pentru a avea o articulare mai bună. Am însușit cuvinte noi („a fonoteca”, „dictafon”), am exersat, folosind tehnica „interviul”, cu un reportofon adevărat, ne-am întreținut în discuții interesante vizavi de radio și munca de acolo. A fost o activitate cu vorbă frumoasă, cu pronunție desăvârșită și emoții pozitive.

Despre etimologia cuvântului *Chișinău*, vizita țarului Alexandru I la Chișinău și schimbările care s-au produs în urma acesteia, despre plantarea Grădinii publice, despre Clopotniță, Porțile Sfinte, monumentele care s-au perindat în locul monumentului lui Ștefan cel Mare etc., am aflat de la doctorul în istorie Cristina Gherasim, cercetător științific superior la Institutul de Istorie al MEC. A fost o prelegere persuasivă, care a provocat mult interesul nostru.

Cu Viorica Covalschi, autoarea cărții *Moldița-Crăița și Zimbrișor-Cornișor de pe muntele DOR*, am vorbit despre personajele din acest basm, despre drumul și frământările înainte de apariția volumului. Am lucrat în grup. Astfel, în formatul postrelor, toți au avut posibilitatea să-și manifeste curiozitatea față de cum a apărut cartea, cine a fost îndrumătorul scriitoarei, de unde vine inspirația, dar și să-și exprime părerile vizavi de carte, să-și manifeste admirația.

Inițierea în activitatea „Margareta Spânu-Cemârtan – carte vie” a fost prezidată de prezentarea filmului *Siberia din oase* (regizor – Leontina Vatamanu). În așa fel, copiii au descoperit nume de rezonanță. Istorisirile protagonistei despre „trenul morții”, viața în Siberia, lupta cu frigul, foamea, viața în orfelinat, au provocat empatia copiilor. A fost o altă formă de activitate, unde au avut în față nu doar o scriitoare, o fostă deportată în Gulag, ci o „carte vie”, care inserează între copertile inimii și memoriei unul din cele mai tragice capitole ale istoriei noastre – deportările.

Instructiv-informativă a fost lecția publică „Drepturile și obligațiile copiilor” (invitată Diana Mazniuc, consultant superior în cadrul Direcției Prevenirea Torturii, Oficiul Avocatul Poporului). Membrii grupului au aflat mai multe despre „drepturi și obligații”, despre instituția care apără drepturile copiilor, și anume Avocatul Poporului. Am analizat diferite cazuri propuse de Diana Mazniuc și, sub îndrumarea ei, am sesizat încălcări de drepturi și ignorare de obligații. Întru consolidarea materiei, cele discutate, examinate, au fost redactate grafic. Prezentarea posterelor ne-a demonstrat că participanții își cunosc nu doar drepturile la sănătate, educație, familie, nume, dar și dreptul la inocență, imagine publică. La fel și obligațiile au fost redactate foarte interesant și exact: să fie grijulii cu părinții, să ocrotească mediul înconjurător, să-și iubească țara, să respecte simbolurile, însemnele, valorile naționale. „Drepturile au generat obligațiile”, au concluzionat copiii. Astfel, lucrând pe grupuri și-au definit cunoștințele, și-au dezvoltat și mai mult capacitatea de a munci în echipă. A fost o oră cu drepturi și obligații depline: obligația de a livra conștiincios materia participanților și dreptul lor de a recepționa cunoștințe cu obligația de a le însuși.

În cadrul orei „Scriitorii de pe strada bibliotecii tale: scriitorul și ecologistul Mihail Garaz”, am aflat despre militantul ecologist, pedagog și publicist, unul dintre luptătorii înflăcărați pentru unitatea românilor și pentru redeşeptarea sentimentului național. Am făcut cunoștință cu biografia acestei personalități, am lecturat din poeziile sale, am mers la casa unde a locuit, am depus flori, am lecturat și în curtea aceluiași bloc, apoi am pășit spre Troița, care a fost înălțată de către vecini în memoria scriitorului ecologist.

Memorabilă a fost întâlnirea cu scriitorul Dumitru Crudu. Participanții au purtat un dialog în baza cărții *O bătrână de unsprezece ani*, întrebându-l pe autor de ce a optat pentru personajul Maimuța, dacă mai are cărți pentru copii și de la ce vârstă vor



Întâlnirea cu scriitorul Dumitru Crudu.

putea lectura volumele pentru maturi. Scriitorul le-a răspuns ingenios la întrebări și le-a vorbit despre procedeul stilistic „metamorfoză” cu trimiteri la literatura universală. Mesajele participanților către autor, întrebările lor au generat reflecții despre meseria de scriitor.

„Cum ați devenit scriitor?”, a fost una din întrebările copiilor. Și atunci scriitorul le-a readresat întrebarea: „Cine poate deveni scriitor sau ce te face să devii scriitor?” Răspunsurile au fost foarte inspirate. Activitatea a fost una interesantă, cu pauze dinamice, discuții literare, lucru în grup, reflecții inedite, incitarea la lectură și provocarea interesului pentru cartea *O bătrână de unsprezece ani* de Dumitru Crudu și întreaga sa operă.

În ziua cu genericul „Nicolae Dabija – scriitorul care a iubit Chișinăul”, am cinstit memoria marelui poet Nicolae Dabija prin lectură, recitare de versuri și melodia *Cât trăim pe acest pământ*. Am declamat poezia *Măria sa, învățătorul*, care a fost publicată în anul 1989, am narat istorii din copilăria scriitorului descoperite în cartea *Așchii de cer*. De asemenea, am lucrat în grupuri pentru a reda grafic un citat preluat din volumul sus-menționat.

Am văzut Chișinăul ca text datorită scriitoarei Maria Pilchin, care a desfășurat un atelier de scriere creativă a textelor la filiala noastră. Astfel, prin puterea imaginației, am vizualizat orașul în semne grafice, unde enunțurile simple erau stradele, frazele compuse din una-două propoziții erau străzi, frazele compuse din și mai multe enunțuri – bulevarde cu intersecții, iar tot ce se găsește pe ele, monumente, parcuri etc. – semne de punctuație. Scriitoarea Maria Pilchin i-a ajutat pe participanți să-și exprime gândurile, să evite unele sintagme, să iasă descărcăreț din unele situații cu permutarea justă a accentelor, i-a atenționat la unele ortograme etc. Discursul motivațional al scriitoarei i-a făcut pe copii să înțeleagă ce înseamnă să te îngrijești de limba pe care o vorbești, ce înseamnă context literar și de ce limba necesită mereu context și care este deosebirea dintre grai și limba literară. (Limba țărănească este ca o ie, amintește de originea limbii literare, de tradiția din ea, de începuturi, dar nu poți purta mereu ie.) Participanții la acest atelier au

scris și au redactat un eseu despre Chișinău. Patru dintre ei, pentru textele lor reușite, s-au ales cu premii-cărți din partea scriitoarei Maria Pilchin. Astfel, proba „Chișinăul văzut ca text” a ieșit una extrem de interesantă.

În cadrul orei „Sănătatea azi – o prioritate”, publicul a ascultat materialul livrat de Dorina Leșco și Tamara Roșca, medici rezidenți. Astfel, copiii au consolidat cele știute, au aflat și mai multe lucruri noi despre igiena corporală, obiectele de igienă personală, alimentația echilibrată, deprinderi sănătoase, orele de somn, regimul zilei, dar și siguranța pe internet, sănătatea psihico-emoțională. Au asistat la un master-class: „Spălarea corectă a mâinilor”.

Prin puterea imaginației, am vizualizat orașul în semne grafice, unde enunțurile simple erau stradele, frazele compuse din una-două propoziții erau străzi, frazele compuse din și mai multe enunțuri – bulevarde cu intersecții, iar tot ce se găsește pe ele, monumente, parcuri etc. – semne de punctuație.

descoperit un nou centru: Youth Clinic Moldova, care oferă gratuit, confidențial, profesionist, servicii de sănătate pentru adolescenți și tineri. La final de activitate, copiii au întrebat ce calități trebuie să aibă un medic, și-au spus impresiile despre această întâlnire, și-au exprimat admirația față de profesia de medic, au transmis frumoase mesaje de apreciere și mulțumire.

Ne-am întâlnit cu scriitoarea Moni Stănilă. Am aflat despre copilul zburdalnic, despre colibele de brad rămase undeva la margine de munți, despre copilăria petrecută în liberă mișcare prin natură, prin pădurea din Tomești, județul Timiș, parte a memoriei autoarei immortalizată în romanul *Războiul solomonarilor*. Până la sosirea invitatei noastre, participanții au fost familiarizați cu scurte date biografice, cu mici adnotări ale unor volume, ca mai apoi să treacă la realizarea unor postere, unde fiecare grup (4 la număr) a avut misiunea de a formula întrebări/mesaje pentru autoare, dar și a tălmăci câte un citat, pe care l-am selectat din volumul *Țipă cât poți*. A fost un dialog cordial, cu întrebări inspirate, cu mesaje frumoase formulate, cu multă stare de spirit. Moni Stănilă ne-a mărturisit că orașul verde și frumos pe nume Chișinău îi este foarte drag.

De la lectorul universitar Viorel Bolduma am aflat ce au zis călătorii străini despre orașul Chișinău sau, mai degrabă, ce impresie a produs această urbe asupra lor; cine sunt călătorii străini, care sunt impresiile obiective sau subiective vizavi de un loc vizitat. Am înțeles că aceste mărturii ne-au oferit informații despre

Ora „Vacanță în siguranță!”, desfășurată în parteneriat cu Sectorul de poliție nr. 3 din cadrul IP Buiucani, invitată – Olga Poraico, ofițer superior.



componenta etnică și confesională, arhitectura orașului, modul de viață dintr-o anumită perioadă istorică. Domnul profesor i-a îndemnat pe copii să țină un jurnal de călătorii, să-și noteze impresiile din diverse vizite, care uneori pot deveni unicele surse de referință.

Zi de zi, am adunat informații noi. Am aflat că Centrul este cel mai vechi sector, Ciocana – cel mai nou, Botanica – cel mai mare ca suprafață, cu cel mai mare număr de locuitori, Râșcani – cel mai verde, Buiucani – cu cel mai mare număr de edificii administrative. Am descoperit că în capitală sunt peste 373 de mii de arbori, că Chișinăul este unul dintre cele mai verzi orașe din Europa; că multe străzi din Chișinău poartă nume de orașe europene și, respectiv, în multe dintre orașele europene găsim străzi cu numele de Chișinău. Am sesizat lucruri curioase despre fostul monument din fața clădirii Parlamentului – Karl Marx și Friedrich Engels; despre vestita sculptură cabalină, una din cele mai frumoase din Europa, unde Grigori Kotovski stă pe un cal regal; autorul bustului Mihai Eminescu, Lazăr Dubinovski și-a pus amprenta pe opera sa (din spatele bustului se poate observa profilul sculptorului). Am reținut că cel mai mic monument este figurina din bronz a Micului Prinț de 11 cm din parcul Valea Morilor, cel mai înalt monument – Serghei Lazo de 7,5 m, iar statuia lui Ștefan cel Mare a fost supranumită și „monumentul călător”.

Am inventariat cunoștințele noastre prin teste, le-am consolidat prin narări interesante între *mit și adevăr*. Apoi, cele însușite le-am fixat în *Jurnalul exploratorului* și le-am redat grafic în postere. Cu titlu de argument, la o oră de recapitulare, ne-am împărțit în grupuri cu denumirile „Monumente”, „Simboluri”, „Muzeu”. Cei din grupul „Monumente” au amintit de cel mai vechi, cel mai mic, cel mai înalt monument, de „monumentul călător”. Cei din grupul „Simbolurile orașului Chișinău” au vorbit despre stemă, steag și alte obiective turistice, precum Arcul de Triumf, Catedrala, Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”. Grupul „Muzeu” a



La monumentul voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt de pe strada Ion Pelivan.

venit cu informații despre Monumentul Cosmonautic, Muzeul Satului. Participanții au fost foarte cooperanți, au lucrat eficient, reproducând din memorie, consultând informații din cărți și de pe internet.

Pe lângă cele enumerate, am scris eseu „Orașul vieții mele”, am explorat virtual cele mai vizitate locuri din Chișinău, am făcut o trecere în revistă a orașelor înfrățite cu orașul Chișinău, ca mai apoi să confecționăm drapelele acestora. L-am comemorat pe voievodul Ștefan cel Mare și Sfânt la monumentul istoric de pe strada Ion Pelivan. Am descoperit cluburi de sport din orașul Chișinău, ne-am încins în competiții sportive, distracții captivante cu nisipul kinetic și jocurile de masă, am pătruns în lumea dansului chișinăuian. Cu floricele de pop-corn, ca la cinematograful, am urmărit videoclipuri care redau frumusețea orașului Chișinău.

Fiecare participant a avut misiunea de a prezenta câte o carte – „Chișinăul pe raftul bibliotecii mele”. După munca individuală, lecturi selectivă, membrii grupului au venit străduitor cu cele mai drăguțe prezentări de carte. Astfel, au fost valorificate volumele cu informații diferite despre Chișinău: *Chișinăul meu*, *Chișinăul literar*, *Chișinăul ascuns* de Lică Sainciuc, *Chișinăul din inima noastră* și *Chișinăul de ieri și de azi* de Iurie Colesnic, *Chișinău* de Amedeo Carrocci etc.

Evenimentul de finalizare (30 iunie) și celebrare a succeselor Programului estival „Provocarea verii” (ediția 2021) a constituit o retrospectivă a rundelor cu totalizări, analiză, sinteză și mesaje din partea participanților. La fel, am făcut o trecere în revistă a

personalităților, specialiștilor în domeniu, voluntarilor prezenți la activități: Andreea Jangă, Victoria Fonari, Olga Poraico, Daniela Ciobanu, Cristina Gherasim, Alina Chiriac-Ivașcu, Viorica Covalschi, Diana Mazniuc, Margareta Spânu-Cemârtan, Dumitru Crudu, Maria Pilchin, Tamara Roșca, Diana Leșco, Alex Jangă, Moni Stănilă, Viorel Bolduma. Domniile lor ne-au făcut vara și orașul mai frumos, iar acest program – unul complet și desăvârșit.

Ședințele noastre au fost atotcuprinzătoare: cu prezentări, teste, discuții facilitate, jocuri, lectură. Componenta „Citește”, desfășurată în diverse tehnici (lectură în voce, lectură în perechi, lectură în ștafetă), a fost continuată ritmic de lecturile individuale, ca mai apoi „Fișa-cronometru” să fie completată cu mândrie. Am reușit să îmbinăm lectura cu activități de explorare și creativitate. Ne-am consolidat cunoștințele atât prin concursuri de erudiție, tehnici activ-participative, narări referitoare la un subiect sau altul, cât și prin întâlniri cu personalități, lecții publice oferite de specialiști în domeniu. Ne-am făcut plinul cu lecturi teatralizate, frământări de limbă, ghicitori, jocuri cognitiv-distractive. Toate activitățile au fost garnisite cu pauze dinamice și exerciții de plasticitate a mâinilor.

Impresiile copiilor, părinților, bunicilor despre Programul estival „Provocarea verii” (ediția 2021, „Citește și descoperă Chișinăul!”) au fost cele mai pozitive, iar artefactul-copacul „Chișinău-585” a înfrunzit cu declarația „Îmi iubesc orașul!”.